

Nr 68.

Av herr **Hansson, Sven, m. fl.**, om viss ändring i bestämmelserna beträffande tillstånd till anordnande av biografföreställningar.

Genom kungl. förordning av den 6 oktober 1939 (svensk författningssamling nr 703/1939) vidtogos vissa förändringar avseende förevisning av brandsäker film. Förändringarna beröra förevisningar, anordnade av organisationer. Den nya förordningen synes ha utfärdats, utan att förslaget till densamma blivit remitterat till sammanslutningar och myndigheter, som ha intresse av sådan lagstiftning och erfarenhet inom ifrågavarande område.

Förordningen har redan visat sig så konstruerad, att förevisning av den brandsäkra smalfilmen i stället för att underlättas har i så hög grad försvårats, att förhållandet torde sakna motstycke i andra länder. En ny revision är därför nödvändig, då ingenting talar för, att så ingripande bestämmelser verkligen äro behövliga. Ändringen år 1939 innebar, att resolution från polismyndighet ej behövde sökas för visning av brandsäker film utan endast anmälan härom ingivas senast 24 timmar i förväg. Till denna anmälan skulle dock fogas intyg från statens provningsanstalt om ifrågavarande filmkopias brandsäkerhet samt likaså censurkort från statens biografbyrå i avskrift eller original. Om anmälningsplikten är intet att säga, medan däremot stadgandena angående intygsavskrifter och brandsäkerhetsgranskning vållat stora besvärligheter för de många folkliga organisationer, vilka i allt större utsträckning använda smalfilm i sin verksamhet. Därom vittnar bl. a. följande uttalanden från på området tekniskt sakkunniga samt av förordningen berörda firmor och sammanslutningar.

I.

»Härmed får jag på begäran intyga, att såvitt mig bekant samtliga nu förekommande smalfilmer (17,5 mm, 16 mm, 9,5 mm och 8 mm av nu gängse typer) aldrig framställts som eldfarlig film (cellulosanitrat) utan alltid som säkerhetsfilm (cellulosaacetat). Detta har redan från dessa filmers första framkomst förklarats som en fabriktionsprincip och en nödvändig förutsättning för dessa filmers framgång. Det förefaller ej heller finnas några som helst utsikter, att en förändring skall komma att ske härutinnan, då en allmän tendens tvärtom förefinnes att även för normalfilm (biograffilm) övergå till säkerhetsfilm.

Som ordförande i Fotografiska Föreningen, Sveriges största fotografiska organisation, vilken också först tog hand om smalfilmintressena här i landet, får jag även intyga, att de fullständigt onödiga föreskrifterna om intyg från Statens Provningsanstalt om filmernas 'brandsäkerhet' ha vållat

mycket stora svårigheter för ideella sammanslutningar av olika slag, vilka betjäna sig av smalfilm. Det synes mig i hög grad önskvärt, att dessa föreningars arbete underlättas och att därför alla ålägganden för dem, som ej ur säkerhetssynpunkter äro absolut nödvändiga, må avlägsnas. Stockholm den 16 januari 1941.

Helmer Bäckström.

Docent i fotografi vid Kungl. Tekniska Högskolan.
Ordförande i Fotografiska Föreningen.»

II.

»Härmed intygas, att eldfarlig s. k. kinematografisk smalfilm, d. v. s. film av en bredd upp till högst 17,5 mm, icke är till salu i handeln utan att fastmer all dylik film levereras endast på brandsäkert underlag av cellulosaacetat. Det är också praktiskt taget uteslutet, att eldfarlig film i nämnda storlekar kommer att utsläppas i marknaden. Stockholm den 14 januari 1941.

Evert Elvegård.

Dr. phil.
Innehavare av Vetenskapligt laboratorium
i Näringslivets tjänst.»

III.

»Undertecknad, som sedan 21 år i största omfattning levererat film till användning vid ej blott skolor utan även till bildningsorganisationer av olika slag, har daglig erfarenhet av den stora olägenhet, som för mina kunder uppstår genom åläggandet i Kungl. förordningen av 6 okt. 1939 angående förevisning av brandsäker film, att vederbörande skola förete särskilda intyg, utfärdade av Statens provningsanstalt om filmens egenskap av 'brandsäker'. När det gäller s. k. smalfilm, numera i allmänhet liktydigt med 16 mm:s film, är det ju väl bekant, att ingen sådan film framställs annat än i brandsäkert material. Bestämmelsen är sålunda, vad smalfilm angår, fullständigt meningslös och utgör dessutom ett avsevärt betungande av förevisningsanordnarna. Då brandsäker normalfilm förekommer, är detta alltid direkt angivet å själva filmasken, och vederbörande filmuthyrarens intyg härom borde vara fullt tillräckligt. Det synes mig fullständigt obegripligt, huru denna bestämmelse kommit att införas i biografförordningen, då veterligen ingen sakkunnig filminstans, inte ens Statens biografbyrå, haft tillfälle att yttra sig i saken. I synnerhet i tider som dessa, då filmförevisningen genom folkrörelsernas och andra bildningsbefrämjande organisationers bemedling i utpräglad grad är inriktad på den 'andliga beredskapen' hos folket, är det alldeles särskilt angeläget, att denna monstruösa bestämmelse utplånas. Stockholm den 16 januari 1941.

Gustaf Berg.

f. d. chef för Statens Biografbyrå.
Chef för A.-B. Svensk Filmindustris avdelning för skolfilm m. m.»

IV.

»Föreningen Armé-, Marin- och Flygfilm har under 20 år använt film i den militära undervisningen. Till att börja med användes den sedvanliga normalfilmen (35 mm), s. k. nitratfilm. Då denna film är brandfarlig, övergick föreningen undan för undan att göra filmkopiorna på brandsäker film, s. k. acetatfilm.

Genom en förordning (omkring 1930) skärptes säkerhetsbestämmelserna vid användning av nitratfilm i så hög grad, att tillfälliga filmförevisningar blevo mycket svåra att genomföra. Det bestämdes bl. a. att filmapparaterna för 35 mm måste vara av viss beskaffenhet till undvikande av brandfara.

Nu nämnda förordning angav att bestämmelserna gällde den brandfarliga (nitrat-) filmen.

Däremot nämndes ej att acetatfilmen var underkastad ovannämnda bestämmelser.

För att emellertid rationellt lösa frågan om filmens användning för undervisning och upplysning övergick föreningen till användning av smalfilm, som alltid är brandsäker (acetatfilm).

Under den tid (c:a 10 år) vi nu använt smalfilm har aldrig någon gång inträffat något missöde ur brandfaresynpunkt.

Förordningen av den 6 okt. 1939 måste därför för en fackman framstå såsom oförklarlig.

Vi anse därför att nyssnämnda förordning måste omarbetas till gagn för filmens användning för undervisning och folkbildning samt att vid omarbetningen fackmän få tillfälle att medverka. Stockholm den 18 jan. 1941.

Föreningen Armé-, Marin- och Flygfilm.

G. Dyhlén,
major.»

V.

» — — —

Vi blevo därför mycket överraskade, när Kungl. Maj:ts förordning av den 6 oktober 1939 utkom, vilken stipulerade att var och en, som önskar förevisa smalfilm offentligt, måste låta undersöka varje kopia hos Statens provningsanstalt för att utröna dess brandsäkerhet. Vi fann det särskilt överraskande, att ingen inom filmbranschen tillfrågats före ärendets behandling så att fackmän lämnats tillfälle att uttala sig.

För vår del har lagen drabbat oss både ekonomiskt och genom en avsevärt ökad arbetsbörda. Granskningsavgifterna till Statens Provningsanstalt belöpa sig till 1 000-tals kronor och då vi redan förut äro säkra på att de undersökta kopiorna äro brandsäkra, anse vi oss i onödan kasta bort pengar, som bättre skulle behövas till andra ändamål till fromma för den redan hårt trängda och av statsmakterna helt bortglömda undervisningsfilmen. Den ökade arbetsbördan består i att vi för varje uthyrning måste utskrive avskrifter av Provningsanstaltens utlåtande och då vi vissa dagar utsända hundratals filmer, vilka var och en fordrar sin avskrift, kan denna detalj t. o. m. bli utförbar.

Vår bestämda åsikt är därför, att Kungl. Maj:ts förordning bör omarbetas, så att undervisningsfilmen blir hjälpt och icke stjälp. Anmälningsplikten om anordnande av förevisning kan behållas, men uppvisande om in-

tyg om brandsäkerheten slopas, då dessa intyg äro alldeles överflödiga. Stockholm den 15 januari 1941.

Aktiebolaget P. A. Norstedt & Söner, Filmavdelningen.

L. Damstedt.»

VI.

» — — —
Då varje mötesarrangör, som avser att visa smalfilm, skall uppvisa avskrift av såväl censurkort som brandsäkerhetsintyg för vederbörande polismyndighet, har detta haft till följd att vi tvingats framställa en mängd avskrifter av dessa dokument. Många organisationer visar både fyra och fem kortare filmer på samma kväll. Detta gör att de måste ha till sitt förfogande sammanlagt åtta à tio avskrifter för att bifoga anmälan till polismyndigheten.

För att ytterligare illustrera omfattningen av detta arbete vill vi framhålla ett par exempel:

1. Under insamlingsarbetet för Finland förmedlades till finlandsmöten smalfilmer för c:a 2 000 visningar. Det merarbete som åvilade oss bara genom avskrifter var ganska betydande.

2. Under valrörelsen 1940 anordnades c:a 3 000 visningar av valfilm, förmedlad genom oss. I detta fall tvingades vi att reproducera såväl censurkort som brandsäkerhetsintyg genom klichétryck för att kunna tillgodose behovet i den omfattning, som var erforderlig vid ett så stort antal visningar.

Dessa två fall åskådliggör både merarbetet och kostnaderna. Därtill kommer avgifterna till Statens provningsanstalt för intygen om brandsäkerheten, vilka inte heller blir så små om man tar i betraktande att smalfilmskopiornas antal i de två här nämnda fallen var 50 resp. 70.

En förändring av ovannämnda förordning enligt motionen till årets riksdag skulle hälsas med tillfredsställelse inte bara av oss utan också av alla de tusentals lokala organisationer, som vid sina möten brukar visa film. Stockholm den 18 januari 1941.

Folkrörelsernas filmorganisation.

Hilding Skjöld.»

VII.

»Härmed intygas, att föreskrifterna om

a) obligatorisk brandsäkerhetsprövning och
b) bifogande — vid anmälan om filmförevisning — av intyg om brandsäkerhetsprövning och om filmens godkännande för offentlig visning ha vållat allvarliga svårigheter och avsevärda kostnader för de organisationer, som i sin verksamhet begagna sig av smalfilm.

Då, ifråga om smalfilm upp till 17,5 mm bredd, ingen brandfarlig film torde salubjudas inom landet, och då det föreskrivna, kostbara förfarings sättet att brandsäkerhetspröva smalfilm och att vid ansökan om visning bifoga intyg, icke synes ha medfört någon fördel av reell innebörd, torde det vara av synnerlig vikt, att nämnda föreskrifter snarast upphävas. Stockholm den 18 jan. 1941.

Svensk Kulturtjänst, fören. u. p. a.

Simon Fredriksson.»

VIII.

» — — —

Smalfilmen användes i mycket stor utsträckning i den kyrkliga verksamheten.

Vi äro tacksamma i så måtto som vår filmverksamhet underlättas genom bestämmelsen att för filmförevisningar, som ordnas av religiöst samfund, endast erfordras en anmälan till polismyndighet i stället för — såsom hittills — en ansökan.

Det skulle emellertid vara önskvärt att vid ansökan icke erfordras bifogande av censurkortet (i original eller avskrift). Det gäller årligen tusentals visningar enbart i våra församlingar, och det är omöjligt att i rätt tid i förväg tillhandahålla dessa dokument, vilka ju medfölja filmen.

Den enligt § 1. mom. 3. erforderliga påstämplingen från Statens provningsanstalt vållar stora olägenheter och kostnader. En sådan granskning är dessutom onödig, då all smalfilm, som användes här i landet, är brandsäker.

Kyrkliga Filmbyrån.

Samuel Palm.

Ordförande.»

IX.

»Motorförarnas Helykterhetsförbund, som på sin tid ivrigt medverkade till framställning hos Kungl. Maj:t om lättnader och förenkling i frågan om rätt att förevisa brandsäker smalfilm, får härmed i anledning av gjord förfrågan framhålla, att de nya bestämmelserna jämlikt Kungl. Maj:ts kungörelse 703/1939 enligt vår mening icke innebära åsyftade begärda lättnader. Tvärtom ha dessa nya föreskrifter medfört ökat arbete och ökade kostnader. Eftersom all den smalfilm som användes för exponering är brandsäker synes det vara helt överflödigt att betunga med särskilda kostnader för undersökning av varje filmrulle och det av föreskrifterna ytterligare föranledda skriveriet för avskriften av Statens provningsanstalts intyg. Stockholm den 20 januari 1941.

Motorförarnas Helykterhetsförbund.

W. Frank.»

Brandsäkerhetsgranskningen ställer sig mycket dyrbar för filmuthyrningsfirmorna, som ligga inne med stora lager av film. Granskningen är dessutom fullkomligt överflödigt, då samtliga de i handeln förekommande positiva smalfilmerna äro brandsäkra, vilket även statens provningsanstalt medger vara fallet. Utvecklingen går för övrigt även för normalfilm (biografilm) i riktning mot brandsäker film. Det är fullkomligt uteslutet, att smalfilm av eldfarligt material kommer att saluföras i handeln, bl. a. enär den tekniska framställningen är så kostsam och fordrar så stor praktisk erfarenhet, att ingen firma enbart för att sabotera smalfilmens princip skulle börja göra sådan på brandfarlig nitratfilm. Sådan film skulle dessutom vara osäljbar.

Såsom framgår av de i det föregående citerade intygen vållas dock de största svårigheterna av de stipulerade avskrifter, som skola bifogas den

nödvändiga anmälan till polismyndigheterna. Att medsända original är ogörligt, då filmen i regel sändes så, att den ankommer först visningsdagen. Avskrifterna medföra betydligt ökade expeditjonskostnader, vilket alltid i sista hand drabbar förhyraren. Detta betyder dock mindre, om någon fördel kunde vinnas därigenom. Så är emellertid icke fallet. Myndigheterna ha ju icke någon som helst garanti för att just en anmäld film förevisas och icke någon annan.

Enligt lag måste varje film, som skall förevisas offentligt, vara granskad och godkänd av statens biografbyrå. Att förevisare till anmälan fogar avskrift av censurkort ger ingen som helst garanti, att han sedan endast förevisar av statens biografbyrå godkänd film. Kontroll därav kan endast erhållas genom personligt besök av polismyndighet, vilket ju sådan alltid har rätt till beträffande offentliga möten. Enligt annan punkt i förordningen skall censurkort på anfordran av polismyndighet förete, vilket givetvis går, så snart filmen anlät till förevisaren. Det bör därför räcka med den vanliga straffrisken för visning av ocensurerad film.

Smalfilmen är ett synnerligen viktigt folkbildningsmedel och en viktig kulturfaktor, inte minst i den inre beredskapens tjänst. Genom den billiga och lätt förevisade smalfilmen kunna även små grupper i avlägsna bygder få taga del av undervisande och underhållande film. Statsmakterna böra icke genom fullkomligt obehövlige bestämmelser försvåra den kulturella filmens insats i folkbildnings- och ideellt arbete.

Åberopande vad sålunda anförts föreslå vi,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa, att § 1, mom. 3, biografförordningen (svensk författningssamling nr 703/1939) utgår i sin nuvarande lydelse och ersättes med följande:

Ansökan om tillstånd, som i mom. 1 sägs, erfordras ej beträffande föreställning, som anordnas av religiöst samfund, folkbildningsorganisation eller annan förening eller sammanslutning, därest endast smalfilm (film med maximal bredd 17,5 mm) förevisas. Angående sådan förevisning skall dock anmälan göras till polismyndighet, som i mom. 1 sägs, senast 24 timmar före föreställningens början. Polismyndighet äger att meddela erforderliga ordningsföreskrifter samt att förbjuda föreställning, om den lokal, som i anmälan avses, befinnes vara ur säkerhetssynpunkt olämplig, eller eljest, när skälig anledning förekommer.

Stockholm den 22 januari 1941.

Sven V. Hansson.

Ruben Wagnsson.

J. Sandén.